

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

Матеріали

**XVI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

29 березня 2024 року

**Одеса
ОДУВС
2024**

УДК 351.74
P68

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

P68   **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 29 березня 2024 р. Одеса: ОДУВС, 2024. 538 с.

УДК 351.74

© ОДУВС, 2024

3. Homeland Security Information Network (HSIN). *Homeland Security. Last Updated: 10/10/2023.* Site. URL: <https://www.dhs.gov/homeland-security-information-network-hsin>. (дата звернення: 15.03.2024).

4. Find Resources to Create a Safer School. *SchoolSafety.Gov. Last Updated: 03/23/2023.* Site. URL: <https://www.schoolsafety.gov>. (дата звернення: 15.03.2024).

5. Homeland Security Information Network (HSIN). *Homeland Security. Last Updated: 10/10/2023.* Site. URL: <https://www.dhs.gov/homeland-security-information-network-hsin> (дата звернення: 15.03.2024).

6. NTER Bulletin. *Homeland Security. Last Updated: 03/23/2023.* Site. URL: <https://www.dhs.gov/publication/nter-bulletin> (дата звернення: 15.03.2024).

7. Law Enforcement Enterprise Portal (LEEP). *Law Enforcement Resources. Last Updated: 12/01/2023.* Site. URL: <https://le.fbi.gov/informational-tools/leep> (дата звернення: 15.03.2024).

8. Technical Resource for Incident Prevention (TRIPwire) Portal. Cybersecurity & Infrastructure Security Agency. Site. URL: <https://www.cisa.gov/resources-tools/resources/technical-resource-incident-prevention-tripwire-portal>. (дата звернення: 15.03.2024).

9. Hate Crimes. *Publications and Media. US Department of Justice.* Last Updated: 03/23/2023. Site. URL: <https://www.justice.gov/hatecrimes/resources>. (дата звернення: 15.03.2024).

ЗНАЧЕННЯ ТА ПРИРОДА ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З МАЛОЛІТНЬОЮ ТА НЕПОВНОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ НА СТОРОНІ ДЕЛІНКВЕНТА

*Маковій Віктор Петрович,
кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Загальноприйнятим підходом у вивченні системи деліктних зобов'язань в якості підмножини зобов'язань недоговірною характеру є сприйняття їх саме як сукупності поєднаних певними родовими ознаками правовідносин, які виникають на підставі юридичної сукупності, що формалізується у якості делікту або цивільно-правового правопорушення.

У теорії права вагомою є характеристика побудови системи деліктних зобов'язань у площині триєдиного підходу до розуміння сутності делікту, що передбачає покладення в основу побудови системи деліктного права концепції генерального, сингулярного чи мішаного делікту [1, с. 59-60]. В межах вітчизняного цивільного законодавства відображена мішана модель побудови системи деліктного права, яка увібрала в себе одночасно як ознаки генерального делікту, відтвореного у положеннях ст. 1166 Цивільного кодексу Украї-

ни (надалі – ЦК України), так і сингулярного, відображеного у інших нормативних приписах глави 82 та 83 цього ж нормативно-правового акту. Особливе місце у системі норм, що формують механізм правового регулювання деліктних відносин, займають норми, що опосередковують існування зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої малолітніми та неповнолітніми особами.

Така особливість відображена поряд з відповідним нормотворчим підґрунтям у статистичних звітностях роботи правоохоронних та судових органів. Так, у звітності діяльності Національної поліції України окреме місце приділяється питанням профілактики правопорушень серед малолітніх та неповнолітніх через виокремлення кількості як самих дітей, що ї вчинили, так і кількості та змісту правопорушень, учасниками яких стали такі особи [2]. У звіті роботи судових інстанцій відображені дані про кількість вчинених кримінальних правопорушень лише осудними фізичними особами переліку неповнолітніх осіб, до яких було застосовано кримінальне покарання. Так, у 2021 році із вказаної категорії неповнолітніх було засуджено 1695 осіб, з яких у зв'язку з вчиненням злочинів проти власності – 1210 осіб, завданням умисного тяжкого тілесного ушкодження – 31 особа, незаконним заволодінням транспортним засобом – 173 особи [3]. Разом з тим, звітні дані про роботу судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства серед справ позовного провадження в числі вимог зі спорів з деліктних зобов'язань містять вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, каліцтвом інших ушкодженням здоров'я, смертю фізичної особи, завданої незаконними діями правоохоронних та судових органів, майну фізичної або юридичної особи, внаслідок недоліків продукції, порушенням законодавства про охорону природного середовища, внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та вчинення домашнього насильства, а категорія вимог, що мають походження із зобов'язальних відносин з відшкодування шкоди, завданої малолітніми та неповнолітніми особами, у зведених відомостях вказаної природи не відображені [4].

Наведений стан справ, вочевидь, відображає значимість офіційної статистики попередження правопорушень, вчинених вказаною категорією осіб, тільки з огляду на найбільш небезпечну їх частину кримінально-правового характеру, а питання подібної роботи у приватно-правовій площині залишається поза межами вказаної аналітики. Подібне ніяким чином не сприяє створенню та впровадженню системного підходу у питанні виховання дітей у дусі поваги до прав та інтересів інших осіб й дотримання публічного порядку з огляду на високу вірогідність проектування частини приватно-правових деліктів у публічно-правову площину.

У літературі принагідно відтворено дану категорію зобов'язань у групі деліктних правовідносин за участю осіб з вадами волі [5, с. 4]. Такий підхід має цілком слушне обґрунтування, оскільки вада або дефектність у правосуб'єктності делінквента закладена у його вольову складову, що має фізіологічне, соціальне або вікове походження. Під кутом зору предмету цього дос-

лідження маємо справу саме з віковим дефектом, сутність якого проявляється у обсягу обставин юридичного та фактичного характеру, що пов'язується з знаходженням особи в межах вікових меж, які надають можливість її ідентифікувати як малолітню (ч. 1 ст. 31 ЦК України) чи неповнолітню особу (ч. 1 ст. 32 ЦК України). Законодавець імперативно відобразив у положеннях нормативного матеріалу ст. ст. 31 та 32 ЦК України ознаки часткової та неповної цивільної дієздатності в якості виду неповної цивільної дієздатності фізичної особи саме через вікові особливості, що проявляються у здатності належним чином усвідомлювати стан соціальних обставин, у яких знаходиться така особа, який в свою чергу впливає на її здатність обирати найбільш ефективні способи здійснення відповідних прав та задоволення релевантних їм інтересів.

На думку, І.А. Коваленко відмінною рисою таких деліктних зобов'язань саме як зобов'язань із вадою волі є компенсаторний механізм наведеної вади через поєднання у складі делікту, з якого виникає наведене зобов'язання одночасно двох правопорушень: першого, вчиненого безпосередньо малолітньою або неповнолітньою особою, та другого, вчиненого батьками та іншими законними представниками цієї особи [5, с.76-77].

Даний підхід у повній мірі відтворює форму протиправної поведінки у кожному із правопорушень, де для малолітньої чи неповнолітньої особи вона представлена активною поведінкою щодо заподіяння шкоди, а для їх батьків та інших законних представників – у формі бездіяльності або неналежної діяльності щодо виховання та нагляду за такими особами. При цьому відсутність похідного правопорушення або вплив строку позбавлення батьківських прав, в межах якого простежувалася інерція виховного впливу батьків на дитину, у відповідності до змісту ст. ст. 1178, 1179, 1183 ЦК України, виключає подвійну природу делікту наведеної категорії.

Розвиваючи даний підхід С.Я. Ременяк пропонує диференціювати протиправну поведінку батьків та законних представників на таку, яка проявляється у вигляді дії або бездіяльності по відношенню до виконання обов'язків з виховання дитини та нагляду за нею, а також – у формі бездіяльності по відношенню до шкоди, що завдана дитиною, оскільки вони не чинили дій щодо відвернення заподіяння такої [6, с. 12]. Така точка зору дещо суперечить сутності виховного процесу та процесу нагляду за дитиною, які опосередковано відображені у змісті ст. ст. 1178, 1179 ЦК України, а також ст. ст. 150, 151, 152 (Сімейного кодексу України – надалі СК України).

У відповідності до ст. 12 Закону України «Про охорону дитинства» процес виховання є першоосновою розвитку особистості дитини, що взаємообумовлений іншими процесами – її навчанням та розвитком. Дана діяльність спрямовується на розвиток особистості дитини в дусі поваги до прав і свобод людини та громадянина, історичних і культурних цінностей суспільства. Наглядом є теж різновид діяльності, але вже зі спостереження, пильнування за підопічним з метою контролю його поведінки [7, с. 707]. Тобто, фактично виховання і нагляд є формою діяльності, яка охоплюється сутністю відповідної соціальної послуги.

Подібна позиція цілком слушно відображена у Державному стандарті соціальної послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, затвердженому наказом Міністерства соціальної політики України від 09 березня 2021 року № 115. Останнім таку послугу визначено як комплексну соціальну послугу, яка передбачає створення умов сімейного проживання, формування та підтримку навичок самообслуговування, побутових навичок, що впливають на соціалізацію цієї особи, виховання та розвиток індивідуальних здібностей, сприяння у отриманні освітніх, медичних, реабілітаційних та інших соціальних послуг. Наведене надає можливість говорити про якісні та кількісні характеристики такої послуги, тобто застосовувати певну аналогію в наданні відповідної цивільно-правової послуги за формою, обсягом та змістом. Тому невиконання або ненадання послуги є однією формою неналежного виконання свого обов'язку виконавцем, а виконання зобов'язання з надання такої послуги з порушенням форми, обсягу та змісту – іншою. Через це варто говорити про обидві форми неналежного виконання свого обов'язку батьків та інших законних представників щодо виховання та нагляду за дитиною як на етапі формування поведінки малолітньої чи неповнолітньої особи щодо заподіяння шкоди, так і щодо наслідків такої поведінки – заподіяної шкоди певної форми майнового чи немайнового характеру. Слушність наведеного цілком підтримана й у судовій практиці на прикладі постанови Верховного Суду у справі № 587/2134/17 від 21 травня 2020 року [8], де при поєднанні інтересів дитини та батьків пріоритет надається першим у контексті забезпечення її права гармонійний розвиток та виховання.

З викладеного маємо значимість деліктних зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої малолітньою та неповнолітньою особою, що опосередковує потребу у визначенні відповідних організаційно-правових заходів до повноцінної реалізації ними охоронної функції. Звернена увага на змішану природу таких відносин, що вбирають елементи публічно-правового, у розрізі соціальної послуги, та приватно-правового, у розрізі за діяння компенсаторного механізму, характеру.

Література:

1. Маковій В.П. Відшкодування шкоди, завданої правоохоронними та судовими органами, в деліктному праві. *Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 28 вересня 2017 р. Кривий Ріг : ДЮОІ, 2017. С. 58-61.

2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2021 році. URL: <http://surl.li/rpfln> (дата звернення 18.03.2024).

3. Звіт про неповнолітніх засуджених за 2021 рік. URL: <http://surl.li/rpflx> (дата звернення 18.03.2024).

4. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства за 2021 рік. URL: <http://surl.li/rpfne> (дата звернення 18.03.2024).

5. Коваленко І.А. Цивільно-правова відповідальність осіб із вадами волі: Монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 180 с.

6. Ременяк С.Я. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми особами за цивільним законодавством України. Автореферат дис...канд. юрид. наук. Одеса, 2007. 20 с.

7. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

8. Постанова Верховного Суду у справі № 587/2134/17 від 21 травня 2020 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89509365> (дата звернення 18.03.2024).

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА САМОЧИННОГО БУДІВНИЦТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*Світлана Степанівна Мирза,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ*
*Ігор Валерійович Лонюк,
аспірант денної форми навчання
докторантури та аспірантури
Одеського державного університету внутрішніх справ*

В Україні питання самочинного будівництва набуває особливої актуальності у зв'язку з постійним розвитком міських агломерацій та збільшенням випадків несанкціонованого зведення об'єктів нерухомості. Ця проблематика ставить перед правовою системою певні завдання, пов'язані з визначенням правового статусу таких об'єктів, врегулюванням відносин між учасниками будівельного процесу та державою, а також забезпеченням балансу інтересів усіх сторін. Каталізатором збільшення випадків самочинного будівництва є мораторій на перевірки, встановлений Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2022 року № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» [1], що унеможливорює швидку реалізацію належного рівня контролю, а також відкладає впровадження реформ через воєнний стан.

По своїй правовій суті самочинне будівництво є правопорушенням, тому що суб'єктом такого будівництва ігноруються вимоги законодавства щодо проходження погоджувальної процедури з відповідними державними органами як на стадії землевідведення, так і при підготовці чи при проведенні забудови [2, с. 158].

У правовому аспекті самочинне будівництво визначається через протидію забезпеченню громадського порядку, захисту прав власності та землекористування, а також дотримання містобудівних норм і стандартів. Стаття 376 Цивільного кодексу України наразі відіграє ключову роль у регулюванні питань, пов'язаних із самочинним будівництвом, встановлюючи правові межі для вирішення

Жолоб Ю. О., Андрієнко І.С. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ВИД ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	396
Журавель А. В. ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ».....	399
Заїка Ю. О. ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СПАДКОЄМЦІВ ЗАГИБЛОГО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	402
Іванов О. О. ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ТА МЕДІАЦІЯ: ЗМІСТ ТА ПРИРОДА	405
Кірсанов О. В., Маковій В.П. SOME FEATURES OF THE CREDIT AGREEMENT UNDER THE CONDITIONS OF THE MARTIAL STATE.....	409
Кравченко А.В., Маковій В.П. СВІТОВИЙ ДОСВІД В РОЗРОБЦІ МЕХАНІЗМІВ РЕПАРАЦІЙ ТА ЙОГО РОЛЬ В УКРАЇНІ	412
Лукашук М. М., Пядишев В. Г. ПІДСИЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ГРОМАДОЮ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	415
Маковій В. П. ЗНАЧЕННЯ ТА ПРИРОДА ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З МАЛОЛІТНЬОЮ ТА НЕПОВНОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ НА СТОРОНІ ДЕЛІНКВЕНТА	418
Мирза С. С., Лонюк І. В. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА САМОЧИННОГО БУДІВНИЦТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	422
Мирза С. С., Афанасьєва В. О. ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	425
Мошаро О. А., Мирза С. С. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	428
Нестеренко М.О., Середницька І. А. ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЗОКРЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	430
Юрченко М.М., Ніцевич А.С. ОБМЕЖЕННЯ ДЕЯКИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	433
Парасюк В. М., Кошулап С. Ю. ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	436
Парасюк В. М., Петрів С. Ю., Хохоник А. В. ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВІЙНИ	439